

mladý svět

CO S DĚTMI,
NEŽ PŮJDOU
DO ŠKOLY

EXISTUJÍ
VLKODLACI?

UPŘÍMNÁ ZPOVĚĚ

KARLOSE VÉMOLY:

PROHRÁVAT JSEM SE POŘÁD NENAUČIL

**DALIBOR
JANDA**

O FANOUČÍCH,
ÚSTŮPU SLÁVY A NÁVRATU
DO PLNÝCH KULTURÁKŮ

**ANTONIE
FORMANOVÁ**

O LEKCÍCH Z HISTORIE,
ČESKÉM LVU
A DĚDOVI MILOŠOVI

2023 * 27. 7. 2023 * 49 Kč

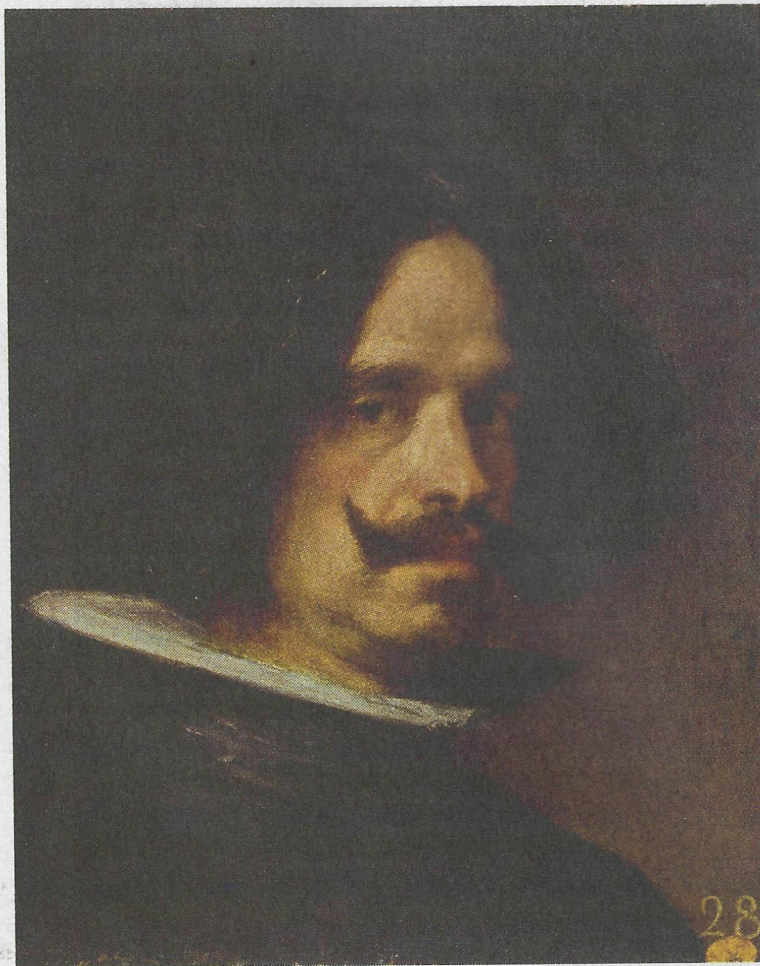
JAK ROZUMĚT UMĚNÍ?

PORTRÉT ČLOVĚKA NEBOLI MEMOÁR LIDSKÉ TVÁŘE

text: Štefan Tóth, foto: <https://museobellasartesvalencia.gva.es>

Mladý svět pokračuje ve spolupráci s malířem Štefanem Tóthem druhým dílem v pravidelném seriálu o (nejen) současném umění a o tom, jak mu rozumět.

První dvě slova názvu dalšího příspěvku jsem zvolil záměrně, neboť jde o vypůjčený název poslední velké výstavy Rembrandta na území České republiky, kterou uspořádala Národní galerie Praha v letech 2020 a 2021. Možná si ještě někteří z nás pamatují frontu na tuto výstavu před palácem Kinských na Staroměstském náměstí v době pandemie, kdy tato unikátní výstava byla v podstatě otevřena jen pár týdnů. Název nám napovídá, že tématem je portrét. Portrétem se lidstvo intenzivněji zabývá posledních pár set let, ale v současnosti jsme tak trochu zapomněli, že obraz člověka může vypadat trochu jinak než jen jako fotografie zobrazující lidskou tvář, kterou nejvíce vidáme a sami užíváme jako „profilovku“ na sociálních sítích a v mobilních telefonech.

Digitální doba změnila náš pohled na klasický portrétní obraz. Malovaný portrét jako by se ztratil z našich životů, nikde jej v domácnostech ani na veřejných místech nenajdeme a cokoli by mohlo připomínat portrét, je většinou barevná nebo černobílá fotografie v nevzhledných rámech. Na zámcích a hradech v době dovolených se nám občas líbí nějaký ten portrét šlechty a připomínka historie nás ukolébává představou, že by snad nebylo špatné si z nostalgie portrét pořídit, ale kdo se nakonec k tomu odhodlá? Jsme rukojmími doby, která čtení a dívání se do očí portrétovaného nesnese. Že by pocit konečnosti a téma věčnosti? Zvěčnit se je ten správný výraz, který odmítáme přijímat, abychom si náhodou nepřipomínali naši konečnost. Možná to je jeden z důvodů, proč se dnes odmítáme nechat portrétovat malířem a vlastně obecně nemáme příliš rádi, když nás někdo fotografuje. Můžeme namítat, že umělci, kteří by to zvládli stejně jako jejich předchůdci, již asi neexistují, ale to nám přeci nemůže bránit v tom, abychom hledali cesty, jak ten to fenomén předchozích staletí oživit. Jeden příklad za všechny: autoportrét, který kolem roku 1650 namaloval Diego Velázquez (1599-1660) nacházející se ve španělské sbírce Museo de Belles Arts de València.

Je to jeden z mála autoportrétů Velázqueze, kteří odborníci a kritici uznávají jako autentický, tedy ukazující pravou tvář umělce, jak v tehdejší době vypadal. Všimněme si psychologie a pohledu umělce, který svým uhrančivým pohledem prozrazuje mnohé. Především to, jakou sílu může mít namalovaný portrét, možná větší než samotná fotografie. Fotografie totiž „slepě“ kopíruje realitu. Naopak pohled umělce na portrétovaného umožňuje větší citovou angažovanost, a proto nám historické portréty připadají tak živé. Proto zmiňují Rembrandta nebo Velázqueze jako reprezentanty portrétní malby, která v jejich podání umí zachytit psychologii a emoce. A my lidi máme přece emoce rádi. Nebo jsme již tak otupělí? ●